

MILJØ & sikkerhed

Tema om arbejdsmiljø-seminar 17. marts 2006
Af Ann Bilde**Berigtigelse:**

En af dagens oplægsholdere kom fejlagtigt til at nævne, at en mand, der var faldet overbord og omkommet, skulle have haft hyre på SORAYA H272. Dette er ikke korrekt.

Den 17. marts var landets syv havnesikkerhedsudvalg samlet til det årlige seminar om arbejdsmiljø på Hovborg Kro. Det blev til en dag med premiere på Fiskeriets Arbejdsmiljøråds nye videofilm "F.A.R. hjælper". Dagen bød også på gode nyheder om, at fiskeriet er blevet et mere sikkert erhverv, men at der stadig sker for mange dødsfald. Endelig fik HSU-medlemmerne et indblik i det arbejde, Forskningsenheden for Maritim Medicin, Center for det maritime Sundhedsvæsen og en ekspert i horeskader laver – altsammen noget, der fremover skal gøre det endnu mere sikkert og sundere at være fisker.

Mogens Nielsen fik et ur som tak for sin store indsats for at fremme arbejdsmiljø, sikkerhed og sundhed. - Arbejdsmiljørådet har gjort meget for fiskerne i de ti år, det har eksisteret. Vi er dig tak skyldig, fordi du har været ankermand gennem alle årene. Det jubilæum vil vi gerne markere, sagde Henrik Berlau, der er bestyrelsesformand for Fiskeriets Arbejdsmiljøråd. Sammen med Allan Buch overraskede han Mogens Nielsen med et ur.

ARBEJDSULYKKERNE ER MERE END HALVERET

Henrik Berlau kritiserede Søfartsstyrelsen for ikke at bringe dødsfaldene i fiskeriet og søfarten til ophør.

bejdsmiljø som "en investering".

De alvorlige arbejdsulykker er mere end halveret. Det er ulykker, hvor fiskere fx får åbent eller lukket knoglebrud, mister en legemsdel eller bliver skadet på en stor del af kroppen. Det fortalte Sven Karstensen, der er regionsleder i Søfartsstyrelsen. Han betegner faldet som "markant" og mener, at det viser, at fiskeriet betragter et godt ar-

87 og sidste år til 69. Også handelsflåden oplever et fald i antallet af arbejdsulykker – dog ikke så markant som i fiskeriet. Handelsflåden er gået fra 384 arbejdsulykker i 2001 til 239 sidste år. De alvorlige arbejdsulykker i handelsflåden faldt i samme periode fra 95 til 39.

Kritik af Søfartsstyrelsen

De seneste fem år er 28 fiskere og 31 søfolk døde. De fleste år ligger dødsfaldene i fiskeriet på 4-5, mens de svinger mere i handelsflåden – lige fra 0 til 13.

I 2003 gik det alvorligt galt i begge erhverv. Her døde 11 fiskere og 13 søfolk – bl.a. fordi fiskeriet mistede to skibe med hele besætningerne – nemlig Premoco og Melissa.

De i alt 24 fiskere og søfolk, som døde i 2003, står ifølge Henrik Berlau – der er

bestyrelsesformand i Fiskeriets Arbejdsmiljøråd – det år for halvdelen af dødsfaldene i hele Danmarks 2,8 millioner store arbejdsstyrke.

Fiskeriet og søfarten udgør 1 procent af arbejdsstyrken, men visse år står de for 50% af dødsulykkerne. Styrelsen bringer det ikke til ophør i det omfang, de er sat til at administrere borgernes sikkerhed.

Sådan lød kritikken fra Henrik Berlau, der er bestyrelsesformand i Fiskeriets Arbejdsmiljøråd.

Søfart, fiskeri og søtransport har altid været farligt. Og det er et problem, men vi arbejder på det. Et af problemerne er, at fiskere og søfolk også opholder sig ombord på fartøjerne i deres fritid, svarede Sven Karstensen på kritikken.

Han pegede dog også på en succeshistorie – nemlig enmandsfiskerne. Fra 1990 til

På fem år er arbejdsulykkerne mere end halveret. Søfartsstyrelsen betegner det som "et markant fald", men vil have tallene endnu længere ned. Det skal bl.a. ske gennem et obligatorisk søsikkerhedskursus til alle. Men Søfartsstyrelsen mødte kritik, fordi de ikke passer godt nok på borgerne.

år 2000 omkom 22 enmandsfiskere. Derfor lavede Fiskeskibsudvalget en arbejdsgruppe, hvor Mogens Nielsen fra Fiskeriets Arbejdsmiljøråd var formand. De kulgravede ulykkerne, og siden da er kun én enmandsfisker omkommet.

Kursus i søsikkerhed til alle

I øjeblikket er Mogens Nielsen formand for en ny arbejdsgruppe. Den skal rådgive Søfartsstyrelsen om, hvordan man redder en mand op, som er faldet overbord.

Sideløbende arbejder Søfartsstyrelsen på at gøre uddannelsen i søsikkerhed obligatorisk for alle.

Baggrunden er netop, at der stadigvæk er for mange, der dør til søs. Og der er stadigvæk for mange, der kommer til skade – også alvorligt til skade, sagde Sven Karsten-

sen. Han tilføjede, at Norge for fem år siden gjorde det obligatorisk, at alle fiskere skal på kursus i søsikkerhed. Og at det har haft en målbar effekt. Derfor er det målet, at alle danske fiskere – som ikke allerede har været på kursus i søsikkerhed – skal på et ugekursus.

Hertil sagde Henning Mad-

sen fra Esbjerg: - Dårligt sømandskab koster liv. Derfor skal der uddannelse til for at redde folk. Og så er jeg ligeglad med, hvad prisen på det kursus er. For det er det, der skal til for at få dødstillene længere ned.

Kurserne i medicinkurserne er en succes, og søsikkerhedskurserne skal have den samme karakter. Vi skal have respekt for menneskeliv, og jeg er af den forvisning, at vi får penge til det her, fremførte Mogens Nielsen.

NYE NORMTIDER OG FLERE UANMELDTE KAMPAGNESYN

Søfartsstyrelsen vil lave uanmeldte kampagnesyn i hele landet, og Fiskerikontrollen skal til at checke besætningernes papirer. Styrelsen fik kritik, fordi mere og mere tid til synene bliver brugt på papirarbejde og dobbeltkontrol.

Selv om Esbjergs industrifiskeri kun udgør 5% af hele fiskeriet, og besætningerne kun tæller 200 fiskere, så har der siden år 2000 været fire dødsfald, og Søfartsstyrelsen har skrevet otte søulykkesrapporter. Det er baggrunden for, at Søfartsstyrelsen sidste år lavede kampagnesyn på sikkerhed, sundhed og arbejdsmiljø på samtlige industrifartøjer i Esbjerg.

- Vi fandt for mange fejl. Selv om mange af dem blev udbedret, inden vi gik fra borde, så er det uholdbart, sagde Sven Karstensen, som er ansvarlig for syn af skibe

syd for Horsens og Hvide Sande. Han pegede på, at fejlene bl.a. tæller redningsflåder, der ikke er set efter, og vandtætte døre, der ikke kan lukkes tæt.

Han mener, at kampagnesynene hjælper. Derfor planlægger Søfartsstyrelsen flere kampagnesyn på redningsflåder og hydrostatisk udløser. Det er planen at nå rundt i hele kongeriget, når Søfartsstyrelsen får ressourcerne til det. Og Søfartsstyrelsen vil ikke som hidtil annoncere synene først.

Sven Karstensen oplyste også, at det er tanken, at Fis-

kerikontrollen skal til at hjælpe Søfartsstyrelsen med at kontrollere besætningernes certifikater. Her og nu giver lovgivningen ikke hjemmel til det. Men lovgivningen er på vej, så Fiskerikontrollen fremover kan kontrollere sønæringsbevis, sundhedsattester, radiocertifikater mv., når de alligevel går om bord for at kontrollere fartøjernes fangst.

Nye normtider på syn

Søfartsstyrelsen har ændret normtiderne på syn. Det betyder, at de fartøjer, der kræver mere tid end det, der er

sat af, vil blive opkrævet penge. Der er fx sat ti timer af til syn på snurrevodskuttere.

- Man skal have orden i sine ting. Altid. Hvis vi skal bruge uforholdsmæssig lang tid på et syn, må fartøjet betale for det, forklarede Sven Karstensen.

Det fik fiskeskipper Leif Woller fra Hirtshals til at sige:

- Søfartsstyrelsen har ansat dygtige skibsinspektører, som har forståelse på deres arbejde. Men det er, som om Søfartsstyrelsen ikke stoler på dem. Inspektørerne er

blevet pålagt så meget papir og dobbeltkontrol, at det går ud over deres faglige virke. Før havde de bedre tid til syn. Og nu – hvor papirmængderne accelererer hvert år – så er det os, der skal betale udover normtiden.

Salen var enig i, at synsmændene er dygtige, men at de bliver overbebyrdet med papirarbejde. En sagde:

- Synsmændene har deres sunde fornuft. Men i dag skal de have ryggen fri – og så får vi lige fem punkter ekstra. Det kammer helt over og irriterer folk.

Sven Karstensen oplyste,

at Søfartsstyrelsen ikke mener, at det ekstra papirarbejde belaster erhvervet som sådan. Og at han håber, at det vil give mere ensartethed på synene.

MILJØ & sikkerhed

SPØGELSESSKIBE – ET POLITISK PROBLEM

Fiskeskipper Leif Woller fra Hirtshals lagde op til en diskussion om de store forandringer, fiskeriet står overfor. Han fortalte, at Hirtshals Havn allerede har 6-7-8 spøgelsesskibe, men er på vej til at få 6-7-8 flere. Han mener,

det er et politisk problem og spurgte derfor, hvad myndighederne mener, der skal ske med spøgelsesskibene.

Sven Karstensen oplyste, at ejerne får brev, når det er tid til syn. Hvis ejeren skriver tilbage til Søfartsstyrelsen, at

han ikke bruger skibet i øjeblikket, så svarer Søfartsstyrelsen, at skibet skal synes, for det må fiske.

- Men – medgav han - det er et voksende problem, som vi vil undersøge omfanget af. Fra salen blev det oplyst,

Dansk fiskeri står overfor den største forandring nogensinde. Om blot et år er fiskeriet noget helt andet end det, vi kender i dag. Der bliver færre – men glattere fiskere, spås det. Lige nu ligger spøgelsesskibene hen i havnene.

at det har accelereret i alle fiskerihavne det seneste halve års tid. Tidligere lå der et enkelt eller to spøgelsesskibe i havnene.

- Det er et kompliceret problem, fremhævede Birger Rasmussen. Det er en hjev-

serede, som er opstået pga. EU-regler, puljeordninger, havdage osv.

- Lige nu er vi i gang med den største ændring af den danske flåde, der nogensinde er sket. Når vi når 2007, er det et helt andet fiskeri, end

det vi kender i dag. Mange skibe bliver lagt op, mange fiskere går i land, og vi får andre fartøjer og andre fiskerimønstre. Men - tilføjede han - jeg tror, vi får færre, men glattere fiskere.

MÅLET ER NUL ULYKKER

- Ulykkerne falder i fiskeriet. Men det er stadig ikke et ufarligt erhverv, I er i. Sidste år var dødsrisikoen 23,3 gange større for jer end på land. Vi får nok aldrig nul ulykker, men målet skal være nul ulykker.

Det fortalte Per Sabro Nielsen, der de seneste fem år har været daglig leder af Forskningsenheden for Maritim Medicin, FMM, i Esbjerg. Han pegede på, at offshore-industrien i mange år har haft nul ulykker som et erklæret mål, fordi det er salgsteknisk vigtigt. Og at fiskeriet og søfarten kan lære noget af offshore-industrien

og af de landbaserede erhverv.

- Arbejdsmiljøet til havs skal være lige så godt som i land, sagde han.

Derfor vil FMM i de kommende år blive bedre til at få kontakt til fiskeriet. De er allerede i gang med et glid- og fald-projekt sammen med Fiskeriets Arbejdsmiljøråd. FMM er også ved at kort-

lægge, hvorfor fiskere og søfolk forlader deres erhverv tidligt. De vil bl.a. se på, hvad det er for arbejdsbetingede lidelser, fiskere får – og dernæst pege på områder, hvor der bør sættes ind med forebyggelse.

Selvom undersøgelserne ikke er færdige endnu, pegede Per Sabro Nielsen på, at fiskere – i forhold til resten

af befolkningen – har en større risiko for lungesygdomme som fx bronkitis og lungekræft, dårlig ryg og nedslidning af skuldrene. Fiskere har også større risiko for at blive forgiftet, at få klemte nerverne i håndledene og at få hvide fingre.

Hvide fingre er accepteret som en arbejdsbetinget lidelse, men kun som følge af

Danmark er et af de eneste lande i verden, der forsker i maritim medicin

- Danmark har forsket i maritim medicin siden 1992.
- Dengang foretog det på Søfartsmedicinsk Institut, som lå på universitetet i Esbjerg. I dag foregår det på FMM, som er en del af Sydvestjysk Sygehus i Esbjerg.
- FMM har syv ansatte. En af dem er Olaf C. Jensen, som har været med i alle årene. Mange fiskere kender ham fra projekter med bl.a. glid og fald.
- FMM er ikke en del af Søfartsstyrelsen. Det er et selvstændigt sektorforskningsinstitut, men får penge af Søfartsstyrelsen. Søfartsstyrelsen sidder med i FMMs bestyrelse – bl.a. sammen med fiskeriet.

vibrationer - ikke som følge af kulde eller en kombination af de to. Derfor efterlyser Fiskeriets Arbejdsmiljøråd mere viden om det.

- Få forskningen og resear-

chen i gang, opfordrede Henning Madsen fra Esbjerg. I skal ikke lave statistikker og store rapporter. Bevis tingene konkret.

B-KISTEN ER VED AT BLIVE REVIDERET

B-kisten er ved at blive revideret, så den bliver tilpasset fiskeriets reelle behov. Der kommer også en efteruddannelse, så B-kisteskipperne selv kan fylde kisten op – og dermed spare penge.

- To glas Panodil og noget hæfteplaster – det er alt, jeg har haft behov for i tyve år, sagde Leif Woller fra Hirtshals. I dag koster det i mange tilfælde 10.000,- for sådan en kiste. De fartøjer, der sejler på verdenshavene, har brug for den – men ikke os der kommer hjem hver dag og ikke er længere væk, end kabelrullen kan nå. Derfor

bør kisten revideres.

Der var stor tilslutning til hans idé om at få kisten kogt ned til det, fartøjerne reelt har brug for. Og faktisk er Fiskeriets Arbejdsmiljøråd, Radio Medical og Center for det maritime Sundhedsvæsen på Fanø, CMS, allerede i gang med at se på kistens indhold.

Anita Brusen, der er syge-

plejerske og de seneste to år har været centerleder på CMS, fortalte, at de bl.a. gennemgår søulykkesrapporter og de opkald, Radio Medical har fået fra fiskere.

- Herudaf kan vi se, at fartøjerne ikke har haft brug for tandlæge-pakken. De har derimod brug for smertestillende medicin, væske og penicillin, sagde hun.

Anita Brusen nævnte også, at der ikke kan rokkes ved de standarder, EU har sat for, hvad der skal være i kisterne. Det er nødvendigt for at opfylde STCW-konventionen. - Men EU-standarderne siger ikke, om der skal være 10 eller 100 styks, fremhævede hun.

CMS udvikler også nye uddannelser – fx efteruddan-

nelse i B-kisten. På et 3-timers kursus lærer deltagerne selv at se efter, hvad der skal skiftes ud, og hvad der kan holde længere tid. Det er billigere selv at fylde kisten op, end at få hele kisten udskiftet på apoteket.

HÅRCELLERNE – DE SKAL ROCKE

- Moderne høreapparater kan ikke 100% erstatte det eventyrligt avancerede sansesensapparat, som øret er. Derfor skal I forebygge høreskader! Både de pludselige og dem, der kommer sene.

Sådan lød den kraftige formaning fra Ture Andersen. Han er overlæge i høreskader på Odense Universitetshospital – og bruger selv høreapparat.

Han fortalte veloplagt og underholdende om, hvordan øret fungerer, og hvad der sker, når man får en høreskade.

Fx viste han hårceller, der dansede til "Rock around the clock tonight". Morsomt så det ud, men det er netop det, hårcellerne gør - vibrerer - når lyden når ind i øret.

Halvtreds tusinddele af et sekund senere, registrerer vi lyden i hjernen – dvs. vi hører musikken.

Men er hørelsen ødelagt, danser hårcellerne ikke længere. Og det er ikke muligt at erstatte hørelsen – heller ikke med et topmoderne høreapparat.

- Selv med det bedste høreapparat – og Danmark er førende i verden og producerer en tredjedel af verdens høreapparater – så har man markante problemer med at følge med i, hvad andre siger, og særligt, hvis der er bare en lille smule baggrundsstøj. Selv en samtale på tomadshånd er svær. Og er der fx tre, der snakker, er det umuligt at høre, hvem der siger hvad, forklarede han.

Brug høreværn

Hårcellerne bliver overbelastet – og måske ødelagt - af en pludselig kraftig impulslyd – fx i maskinrummet eller fra et skud med en jagtriffel, der tit når op på 160 decibel. Bli- ver vi udsat for 140 decibel bare i en brøkdelt af et sekund, risikerer vi en akut, men varig høreskade.

Støjskader kan også opstå gradvist over flere år, hvis vi bliver udsat for mere end 85 decibel i løbet af en 40 timers arbejdsuge. Men 10% af os tåler ikke engang det – derfor bliver der arbejdet på at få støjgrænserne sat ned til 80 decibel.

En anden form for høreskade er tinnitus. Det er en konstant hylen eller susen i øret – og det døjer man så

med resten af livet. Det kan ikke helbredes, men 80% af Ture Andersens patienter bliver dog trænet op til ikke at høre det.

- Snakker man om den stol, man sidder på, så mærker man stolen. Og jo mere man tænker på tinnitussen, jo mere mærker man den, sagde Ture Andersen.

Under alle omstændigheder opfordrer han os til at bruge høreværn – og særligt

Pas på dine hårceller. De skal holde hele livet! Sådan lød opfordringen fra en af landets fremmeste specialister i høreskader, Ture Andersen. Han opfordrer fiskere til at bruge høreværn – også når de går på jagt i fritiden.

Center for det Maritime Sundhedsvæsen:

- Uddanner sygdomsbehandlere i medicinkisterne.
- Ud af 900 årlige kursister var 125 sidste år fiskere under uddannelse
- De uddanner også instruktører, der underviser fiskere i B- og C-kisterne

**Fiskeriets
Arbejds-
miljøråd**

Mogens Nielsen

Direktor

Mail: mogens@f-a.dk

Flemming N. Christensen

Arbejdsmiljøkonsulent

Mail: flemming@f-a.dk

Jesper Nielsen

Arbejdsmiljøkonsulent

Mail: jesper@f-a.dk

Tlf.: 7518 0566
Fax: 7518 0575

Kontortid:
Mandag-torsdag kl. 9-16
Fredag kl. 9-15

Auktionsgade 1b
6700 Esbjerg
Mail: post@f-a.dk
www.f-a.dk